

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БОКСУ, ЯК САМОСТІЙНОГО ВИДУ СПОРТУ

Марія СОБЧУК, Людмила ХАРЧЕНКО

Херсонський державний університет

Актуальність. Для України бокс був і залишається одним з “медалемістких” видів олімпійської програми [4]. Нашу країну на любительському та професійному рингу прославляють видатні спортсмени, українські майстри шкіряної рукавички та як: С. Данильченко, С. Доценко, В. Кличко, В. Кличко, А. Котельник, В. Сидоренко, А. Федчук, А. Шатернікова та інші. Про бокс цікавляться значна кількість спортивних журналістів П. Блюдо [1], К. Лободін [2], Ю. Щербак [4], адже за останні роки чітко проявилися основні тенденції боксу, а саме: збільшилася кількість спортсменів та тренерів, зростає їх професійність. Варто зазначити, що інформація про розвиток боксу як самостійного виду спорту, в інформаційних джерелах існує в хаотичному порядку, тому актуальним, на нашу думку, є систематизація історичних даних щодо становлення боксу як у світі загалом, так і в Україні безпосередньо.

У нашій роботі ми поставили собі за мету вивчити, проаналізувати та систематизувати процес формування та розвитку боксу, як самостійного виду спорту.

У ході нашого дослідження ми прагнули:

1. З'ясувати передумови виникнення боксу.
2. Дослідити основні етапи становлення любительського та професійного боксу.
3. Дослідити процес виникнення та розвитку любительського й професійного боксу в Україні.

Результати дослідження. Як відомо, спорт був невід'ємною частиною життя стародавніх греків, а бокс являвся виявленням культу гармонійного розвитку людини, що існував у Древній Греції. Бокс має глибокі історичні корні. У Древній Греції бокс відносився до групи видів спорту, що мали назву “вареа”, тобто “важка атлетика”, до якої також відносили боротьбу, панкратіон й метання диску. Бокс іменувався “пігмахія”, що з грецького “кулак+поєдинок”. На Олімпійських іграх в 688 році до н.е. бокс був вперше включений до програми змагань. Олімпійський чемпіон з боксу того часу отримував 500 драхм й забезпечення харчуванням усе життя, а переможці боксери в знак втіхи отримували кубки [2]. Ієрогліфічні записи, що відносилися до 4000 років до н.е., показують розповсюдження цього виду спорту по всій долині Нілу й Єгипту, через Близький Схід та Середземномор'я [5].

З 30 р. до н.е. до 17-18 століття кулачні бої, як розвага і бокс, як вид спортивного одноборства припинили існування й були забуті на декілька століть. Перша формальна зустріч була зареєстрована в Англії у 1681 році. З 1698 року в Королівському театрі Лондона проводилися регулярні боксерські змагання. В цих поєдинках були узгоджені грошові винагороди кожного з боксерів, а також відсоток від ставок, які робили глядачі. В цих боях бійці билися без боксерських рукавичок і без правил, не було таких вагових категорій. Так тривало до середини 16 століття [4, 5].

Хоча бокс і був поза законом, він набув великої популярності. У 1719 році переможець багатьох поєдинків Джеймс Фігг був проголошений чемпіоном Англії й протягом 15 років він носив даний титул. Згодом, один з його учнів Джек Броувер

вимагається перетворити кулачний бій у спортивне змагання. У 1743 році він написав перші правила, згідно з якими поєдинки стали проводитися на рингу (англ. – “коло”) [4]. Він був визнаний “батьком боксу”. Йому також належить витвір “mufflers” – прабатьків сучасних боксерських рукавичок, які захищають руки й обличчя спортсменів.

У 1814 році в Лондоні розпочалася спроба контролювати проведення змагань з боксу. Для цього було створено боксерське товариство, яким у 1838 році були прийняті правила “London Prize Ring”. А у 1867 році маркіз Джон Шото Дуглас з палати Аморського спортивного клубу запропонував нові правила “Queensbury”, які відрізнялися від попередніх чотирма пунктами:

1. Суперники обов’язково носили боксерські рукавички із м’якою набивкою.
2. Кожен раунд тривав три хвилини, із хвилиною перервою між кожним.
3. Будь-які удари, окрім ударів руками, були проти правил.
4. Будь-який боксер, який опускався на підлогу рингу, повинен був піднятися за 10 секунд. Якщо він не міг цього зробити, то вважався переможеним.

У 1867 році Джон Шото Дуглас почав проводити перші любительські змагання з боксу відповідно до нових правил. У 1880 році була сформована Любительська Асоціація Боксу (АВА), а з 1881 року почали проводитися регулярні чемпіонати серед аматорів. У 1888 році у США була створена Любительська спортивна спілка (ААУ) й почали проводитися національні першості з цієї версії.

Нововведенням було й поділення спортсменів за ваговими категоріями. Наприкінці XIX і на початку XX століття у США й в Англії формувалася й була утверджена класифікація вагових категорій, яка була визнана в усьому світі (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація вагових категорій у боксі XIX століття

№	Назва вагової категорії (англ.)	Назва вагової категорії (укр.)	Вага (фунти)	Вага (кг.)
1.	Flyweight	Вага мухи	112	50,8
2.	Bantamweight	Вага півня	118	53,5
3.	Featherweight	Вага пера	126	57,2
4.	Lightweight	Легка вага	135	61,2
5.	Welterweight	Друга напівсередня вага	135	61,2
6.	Middleweight	Середня вага	160	72,6
7.	Light-heavyweight	Важка вага	175	79,4
8.	Heavyweight	Суперважка вага	175	79,4

На сьогоднішній день у сучасному боксі існують 17 вагових категорій: перша легка вага, перша важка вага (86,2 кг), напів важка вага (79,4 кг), друга середня вага (76,2 кг), середня вага (72,6 кг), перша середня вага (69,9 кг), друга напів важка вага (66,7 кг), перша напів середня вага (63,5 кг), легка вага (61,2 кг), перша

легка вага (59 кг), напів легка вага (57,2 кг), перша напів легка вага (55,3 кг), друга напів легка вага (53,5 кг), перша найлегша вага (52,2 кг), найлегша вага (50,8 кг), друга найлегша вага (49 кг), перша найлегша вага (47,6 кг) [1].

Олімпійський дебют боксерів відбувся у 1904 році в Сент-Луїсі (США) [3, 5]. Зневажливе ставлення до боксу з боку керівників МОК не сприяло його популяризації. Так, на Олімпіаді 1912 року боксери не розігрували медалей. Перелом відбувся у 1920 році – на перших післявоєнних Іграх. В Антверпені зібралися 114 боксерів з 11 країн. З того часу бокс незмінно входить у програму Олімпійських ігор [3, 4, 5].

У 1924 році була створена Міжнародна федерація боксерів-любителів, а з 1946 року вона була перейменована у Міжнародну асоціацію Любительського Боксу (AIBA), яка контролювала проведення усіх любительських змагань різного гатунку. До міжнародних змагань любительського боксу високого рівня належали Європейські ігри, Ігри Співдружності націй, Панамериканські ігри, Всеафриканський чемпіонат та інші. У кінці ХХ століття дана асоціація об'єднавала національні федерації майже 90 країн [5].

На початку ХХ століття бокс став, одним чи не з найкоротших шляхів до слави та багатства. Центр розвитку професійного боксу поступово змістився до Сполучених Штатів Америки [4]. У світовому професійному боксі не існує єдиної організації, яка здійснює контроль, проте у 1920 році у США були засновані дві такі організації: недержавна організація – Національна Асоціація боксу, і державна – Нью-Йоркська Державна Спортивна комісія. Але прибуток від боксерських поєдинків сприяв створенню багатьох професійних боксерських організацій, які ведуть суперечливу боротьбу й у наш час. Так, на початку 1960-х років вже існуюча Національна Асоціація Боксу змінила свою назву й стала називатися Всесвітня боксерська Асоціація (WBA), а у 1963 році була створена Всесвітня Боксерська спілка (WBC). У 1983 році була сформована Міжнародна боксерська Федерація (IBF), а у 1988 році почала виконувати роботу Всесвітня Боксерська Організація (WBO), у 1991 році з'явилася ще одна організація – Міжнародна боксерська організація (IBO).

Досить активно бокс, як самостійний вид спорту розвивався і в нашій країні. Загалом, історія радянського боксу бере свій початок від створення першого клубу, який був заснований в Москві офіцером М.О. Кістером у 1894 році.

В Україні першу боксерську секцію створила група ентузіастів в Києві у 1907 році. У 1911 році до міста приїхав французький моряк-емігрант Марсель Рантьє, який одразу організував ряд боксерських секцій, що й стало поштовхом активному розвитку боксу в Україні. Варто зазначити, що підготовка спортсменів в той час не дотримувалася ніякої навчально-методичної системи, а ґрунтувалася на індивідуальних, природних задатках спортсменів [4].

Після Жовтневої революції, в історії боксу почалася нова сторінка, через створення заснованих спортивно-військових клубів, та шкіл з фізичної освіти в яких проводилася й підготовка тренерів з боксу. Заняття з боксу проводили відомі боксери П. Нікіфоров, В. Самойлов, М. Фомін, А. Харлампові та інші. У квітні 1935 року була створена перша радянська секція боксу, керівником був боксер Н. Ракітін. У 1937 році вона була реорганізована у Федерацію боксу.

В Україні у 1918 році з'явився другий боксерський осередок – в Одесі, а через три роки і в Харкові. Великим стимулом розвитку боксу на території України стало відкриття в 1931 році Харківського інституту фізичної культури, який готував тренерів з цього виду спорту. Викладачем боксу був Г. Артамонов [4].

До 1950 року кількість спортсменів-боксерів почало невгамовно зростати, так в Україні нараховувалося біля 5000 боксерів. В період з 1930 по 1950 рр. (не враховуючи роки Великої Вітчизняної війни) було проведено 16 особисто-командних першостей й чемпіонатів СРСР, 17 командних першостей країни, Перша Всерадянська Спартакіада (1928 рік) за участю зарубіжних боксерів, 558 товариських турнірів з боксерами Німеччини, Латвії, Фінляндії, Норвегії, Швеції, Англії, США, Туреччини, Франції, Югославії, Польщі. За цей період вісім разів перероблялися правила змагань.

Після Великої Вітчизняної війни встановилася стабільна система змагань: з 1956 року раз на 4 роки стали проводитися Спартакіади народів СРСР, з 1944 року юнацькі першості СРСР, з 1959 р. – молодіжна першість СРСР. З 1947 року боксерам-переможцям і призерам почали вручати відповідно золоті, срібні та бронзові нагороди. В Україні була створена федерація боксу, яку очолив Михайло Романенко [4].

Олімпійський період боксу почався з підготовки спортсменів до XV Олімпійських ігор в Хельсінкі і до 10 Чемпіонату світу в Варшаві. У 1952 році радянські боксери вийшли на олімпійський ринг, де здобули 2 срібні медалі (В. Меднов, С. Щербаков) і 4 бронзові (А. Булгаков, Г. Гарбузов, А. Перов, Б. Тішин). Загалом, за період 1952-1988 роки радянські боксери здобули на олімпійському рингу 51 нагороду: 4 золотих, 19 срібних й 18 бронзових медалей [3, 5]. У 1953 році збірна команда СРСР вперше прийняла участь в чемпіонаті Європи. В період з 1953 по 1989 рр. на Чемпіонатах Європи було здобуто 155 нагород: 90 золотих, 32 срібні, 33 бронзові медалі. Варто зазначити, що за перші 10 років олімпійського періоду (1950 – 1960 рр.) число боксерів в СРСР збільшилося з 36 тисяч до 160 тисяч осіб. За станом на початок 1990 року в країні було біля 332 тисяч боксерів, більше 5 тисяч дипломованих тренерів, більше 2 тисяч боксерів мали кваліфікацію МС СРСР, 211 – МСМК, 94 – ІМС. На момент розпаду СРСР в Україні боксом займалися 50 тисяч осіб [4].

Необхідно зауважити, що також в нашій країні поряд з любительським боксом існував і професійний, хоча і в тіні. У 1989 році в СРСР була заснована перша радянська асоціація професійного боксу – ВАБ. У серпні 1989 року в Москві був проведений перший офіційний матч боксерів-професіоналів. В 1990 році була створена вже друга професійна боксерська організація – ФПБ – Федерація професійного боксу.

Днем народження українського професійного боксу вважають квітень 1992 року. Саме в цей час були проведені перші бої серед українських боксерів-профі і був розпочатий процес реєстрації першої професійної боксерської організації України – Національна Ліга професійного боксу. Керівництво лігою взяв на себе майстер спорту, ЗТУ Михайло Зав'ялов. Справжній розквіт нового для незалежної України виду спорту – боксу припав на 1995-1996 роки. Провідними боксерами й тренерськими великими перемог на професійному рингу прийнято вважати братів Володимир і Віталія Кличків, але першим чемпіоном на професійному рингу в Європі серед професіоналів став українець Олександр Гуров. Другим чемпіоном Європи став представник міста Миколаїв Сергій Деваков і тільки після цього до професійного боксу переможно увірвалися Володимир та Віталій Кличко. Варто зазначити, що Національна ліга професійного боксу України – це єдина організація, яка отримала свідоцтво, що дозволяє видавати ліцензії боксерам-професіоналам і тренерам. Ліга зобов'язана вести контроль за станом професійного боксу в Україні, складати офіційний рейтинг українських боксерів-професіоналів.

Проте, світ аматорського й професійного боксу – це дві частини єдиного світового явища – бокс, де одна половина переростає в іншу [1].

Висновок

Отже, формування боксу, як самостійного виду спорту відбувалося відповідно до потреб і рівня цивілізованості суспільства, відповідно до закономірностей історичного розвитку. Дане дослідження стане підґрунтям для вивчення теоретико-практичних особливостей жіночого любительського та професійного боксу.

Література

1. Блюдо П. Не по мировым законам // Ринг. – 2002. – № 4. – С. 56-57.
2. Лободин К. История бокса: от Мемфиса древнеегипетского до Мемфиса американского // Ринг. – 2002. – № 7. – С. 54 – 56.
3. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. – К.: Олимпийская литература, 1997. – Т.2. – С. 151-158.
4. Щербак Ю. Перечитуємо Гомера, гортаємо сторінки // Олімпійська арена. – 2003. – № 4. – С. 42-45.
5. Энциклопедия для детей. Спорт / В.А. Володин. – М.: Аванта +, 2001. – Т.20 – С. 385-402.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БОКСУ, ЯК САМОСТІЙНОГО ВИДУ СПОРТУ

Марія СОБЧУК, Людмила ХАРЧЕНКО

Херсонський державний університет

Анотація. В даній статті досліджується історичні етапи становлення та розвитку боксу, як самостійного виду спорту, а також процес виникнення професійного боксу у світі, так і в Україні.

Ключові слова: бокс, любительський бокс, професійний бокс.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ БОКСА, КАК САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ВИДА СПОРТА

Мария СОБЧУК, Людмила ХАРЧЕНКО

Херсонский государственный университет

Аннотация. В данной статье исследовались исторические этапы становления и развития бокса, как самостоятельного вида спорта, а также процесс возникновения профессионального бокса как в мире, так и в Украине.

Ключевые слова: бокс, любительский бокс, профессиональный бокс.

THE PECULIARITIES OF BOXING DEVELOPMENT AS INDIVIDUAL KIND OF SPORT

Mariya SOBCHYK, Lyudmyla KHARCHENKO

Kherson State University

Abstract. There are historical stages of boxing beginning and development as individual kind of sport and also the process of beginnings of pugilism both in the world and in Ukraine in this article.

Key words: boxing, pugilism, professional boxing.

РЕТРОПЕРСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВОДНОГО ПОЛО В СВІТІ

О.Ю. СИДОРКО, М.В. ОСТРОВСЬКИЙ, М.М. ЧАПЛІНСЬКИЙ

Львівський державний інститут фізичної культури

Постановка проблеми. В останні роки недостатньо уваги приділяється історико-методичних основ розвитку окремих видів спорту, зокрема водного поло. Аналізуючи літературні джерела нами були виявлені дані, які характеризують причини зародження гри, її еволюцію та певні досягнення команд на міжнародних змаганнях [1; 3; 4]. Водночас ми не виявили жодних даних щодо етапів розвитку гри у водному поло, змін у характері змагальної діяльності гравців в залежності від змін правил змагань, інтенсифікації та популяризації цього виду спорту. Тому, завданням нашого дослідження було визначити етапи еволюції водного поло в залежності від змін правил, а також характеризувати методичні особливості ведення спортивної боротьби гравцями на кожному з етапів.

Мета роботи: визначити етапність розвитку водного поло як спортивної гри.

Результати дослідження та їх обговорення. Ретроспективний аналіз розвитку водного поло дозволив виділити декілька етапів та їх характерні риси.

Етап I – зародження рухливої гри, джерелом витоків якої є гра у поло (кінне поло). Особливостями даного етапу є перенесення рухових дій у воду. При цьому гравці пересувались у воді за допомогою жердин на бочках, які через макети коней імітували сухопутну гру. Згодом гравці відмовились від жердин на бочках. Водночас рухові дії гравців почали виконуватись безпосередньо у воді. Основним завданням гравців було покласти м'яча на спеціальний пліт, який перебував на поверхні води. Згодом пліт був замінений на ворота.

Етап II – характеризується трансформацією рухливої гри – забави у спортивну гру. Основні правила спортивної гри у водне поло були розроблені в Англії. Водночас починають проводитись регулярні аматорські зустрічі англійських та шотландських команд, в результаті яких у 1876 році були проведені перші офіційні змагання. Особливістю даних змагань було те, що вони проводились не в басейні, а у